

ĐỀ CƯƠNG ÔN TẬP GIỮA KÌ I MÔN GDCD LỚP 10
Năm học 2021 - 2022

A. MA TRẬN

TT	Nội dung kiến thức	TN	TL
1	Thế giới quan duy vật và phương pháp luận biện chứng	4	1
2	Sự vận động và phát triển của thế giới vật chất	24	1
	Tổng	28	2

B. NỘI DUNG KIẾN THỨC

Thế giới quan duy vật và phương pháp luận biện chứng	Thế giới quan duy vật và phương pháp luận biện chứng	1. Thế giới quan và phương pháp luận. a. Vai trò thế giới quan, phương pháp luận của Triết học. * Khái niệm: Triết học là hệ thống các quan điểm lý luận chung nhất về thế giới và vị trí của con người trong thế giới. * Vai trò của Triết học: Triết học có vai trò là thế giới quan, phương pháp luận chung cho mọi hoạt động thực tiễn và hoạt động nhận thức của con người. b. Thế giới quan duy vật và thế giới quan duy tâm * Thế giới quan duy vật: Giữa vật chất và ý thức thì vật chất là cái có trước, cái quyết định ý thức. Thế giới vật chất tồn tại khách quan, độc lập với ý thức của con người * Thế giới quan duy tâm: Ý thức là cái có trước và là cái sản sinh ra giới tự nhiên. c. Phương pháp luận biện chứng và phương pháp luận siêu hình. * Phương pháp luận biện chứng là xem xét sự vật, hiện tượng trong sự giàng buộc, quan hệ lẫn nhau giữa chúng trong sự vận động, phát triển không ngừng của chúng. * Phương pháp siêu hình xem xét sự vật phiến diện, cô lập, không vận động, không phát triển, máy móc giáo điều, áp dụng một cách máy móc đặc tính của sự vật này vào sự vật khác.

Sự vận động và phát triển của thế giới vật chất	1. Sự vận động và phát triển của thế giới vật chất	1. Thế giới vật chất luôn luôn vận động a. Thế nào là vận động? - Vận động là mọi sự biến đổi (biến hóa) nói chung của các SV, HT trong giới tự nhiên và đời sống xã hội. b. Vận động là phương thức tồn tại của thế giới vật chất. - Vận động là thuộc tính vốn có, là phương thức tồn tại của các SV, HT. 2. Thế giới vật chất luôn phát triển a. Thế nào là phát triển - Phát triển dùng để khái quát những vận động theo chiều hướng tiến lên từ thấp đến cao, từ đơn giản đến phức tạp, từ kém hoàn thiện đến hoàn thiện hơn. Cái mới ra đời thay thế cái cũ, cái tiến bộ ra đời thay thế cái lạc hậu. . * Sự phát triển diễn ra một cách phổ biến trên các lĩnh vực tự nhiên, xã hội, tư duy - Tự nhiên: Phát triển từ vô cơ, đến hữu cơ, từ vật chất chưa có sự sống đến các loại thực vật, động vật đến con người - Xã hội: Xã hội loài người đã trải qua năm chế độ xã hội: Từ công Xã nguyên thủy, qua chế độ chiếm hữu nô lệ đến TBCN đến XHCN - Tư duy: Trí tuệ con người cũng đã phát triển không ngừng, từ chỗ người nguyên thủy chế tạo được các công cụ lao động bằng đá, ngày nay con người đã chế tạo được các máy móc tinh vi, hiện đại Bài học: Khi xem xét một sự vật, hiện tượng hay đánh giá một con người cần: - Xem xét chúng trong trạng thái vận động, không ngừng biến đổi, tránh quan niệm cứng nhắc bất biến. - Phát hiện cái mới, ủng hộ cái mới, cái tiến bộ, tránh thái độ thành kiến bảo thủ.
	2. Nguồn gốc vận động và phát triển của sự vật hiện tượng	1. Thế nào là mâu thuẫn * Khái niệm: Mâu thuẫn là một chỉnh thể trong đó 2 mặt đối lập vừa thống nhất với nhau, vừa đấu tranh với nhau. a. Mặt đối lập của mâu thuẫn * Đó là những khuynh hướng, tính chất đặc điểm ... mà trong quá trình vận động, phát triển của SVHT, chúng phát triển theo những chiều hướng trái ngược nhau b. Sự thống nhất giữa các mặt đối lập.

		* Trong mỗi mâu thuẫn, hai mặt đối lập liên hệ gắn bó với nhau làm tiền đề tồn tại cho nhau. Đó là sự thống nhất giữa các mặt đối lập. 2. Mâu thuẫn là nguồn gốc vận động, phát triển của SV và HT. a. Giải quyết mâu thuẫn Sự đấu tranh giữa các mặt đối lập là nguồn gốc vận động, phát triển của sự vật, hiện tượng. b. Mâu thuẫn chỉ được giải quyết bằng đấu tranh Nguyên tắc: Mâu thuẫn chỉ được giải quyết bằng sự đấu tranh giữa các mặt đối lập, không phải bằng con đường điều hòa mâu thuẫn. c. Bài học thực tiễn - Để giải quyết mâu thuẫn phải có phương pháp đúng, phân tích mâu thuẫn cụ thể trong tình huống cụ thể. - Phân tích điểm mạnh, điểm yếu của từng mặt đối lập. Phân tích mối quan hệ giữa các mặt của mâu thuẫn. - Phân biệt đúng, sai; tiến bộ, lạc hậu. - Nâng cao nhận thức XH, phát triển nhân cách. - Biết đấu tranh phê và tự phê. - Tránh tư tưởng dĩ hòa vi quý.
	4. Khuynh hướng phát triển của sự vật hiện tượng.	1. Phủ định biện chứng và phủ định siêu hình * Phủ định: Là sự xóa bỏ sự tồn tại của 1 SV,HT nào đó. a. Phủ định siêu hình - Là sự phủ định được diễn ra do sự can thiệp, sự tác động từ bên ngoài, cản trở hoặc xóa bỏ sự tồn tại và phát triển tự nhiên của SV. b. Phủ định biện chứng. - Là sự phủ định được diễn ra do sự phát triển của bản thân SV và HT, có kế thừa những yếu tố tích cực của SV,HT cũ để phát triển SV,HT mới. b. Phủ định biện chứng. * Bài học rút ra - Nhận thức cái mới, ủng hộ cái mới. - Tôn trọng quá khứ. - Tránh bảo thủ, phủ định sạch trơn, cản trở sự tiến bộ.

C. ĐỀ MINH HỌA

I. TRẮC NGHIỆM: 7điểm

Câu 1. Hệ thống các quan điểm lí luận chung nhất về thế giới và vị trí của con người trong thế giới đó là nội dung của khái niệm nào sau đây ?

- A. Triết học.   B. Triết lý.   C. Văn học.   D. Xã hội học.

Câu 2. Quan điểm nào sau đây thể hiện phương pháp luận biện chứng ?

- A. “Không ai tắm hai lần trên cùng một dòng sông”.
B. Cơ thể con người giống như các bộ phận của một cỗ máy.
C. Con voi sừng sững như cái cột đình.
D. Phụ nữ luôn luôn kém thông minh hơn đàn ông.

Câu 3. Quan điểm nào sau đây **không phải** là biểu hiện của thế giới quan duy tâm?

- A. Chữa bệnh theo hướng dẫn của bác sĩ.   B. Chữa bệnh bằng bùa phép.
C. Tin một cách mù quáng vào bói toán.   D. Mời thầy cúng về đuổi ma.

Câu 4. Toàn bộ những quan điểm và niềm tin định hướng hoạt động của con người trong cuộc sống gọi là

- A. quan niệm sống của con người.   B. cách sống của con người.
C. thế giới quan.   D. lối sống của con người.

Câu 5. Theo quan điểm của Triết học duy vật biện chứng: mọi sự biến đổi nói chung của các sự vật và hiện tượng trong giới tự nhiên và đời sống xã hội là

- A. chuyển động.   B. phát triển   C. vận động.   D. tăng trưởng.

Câu 6. “Những vận động theo chiều hướng tiến lên, cái mới ra đời thay thế cái cũ, cái tiến bộ thay thế cái lạc hậu” là nội dung khái niệm

- A. phát triển.   B. vận động.   C. mâu thuẫn.   D. đấu tranh.

Câu 7. Câu tục ngữ nào dưới đây **không** thể hiện sự phát triển?

- A. Góp gió thành bão.   B. Kiến tha lâu cũng đầy tổ.
C. Đánh bunn sang ao.   D. Tre già măng mọc.

Câu 8. Trí tuệ của con người đã phát triển không ngừng, từ việc chế tạo ra công cụ lao động thô sơ đến những máy móc tinh vi là thể hiện sự phát triển trong lĩnh vực nào dưới đây?

- A. Tự nhiên.   B. Xã hội.   C. Tư duy.   D. Lao động.

Câu 9. Khuynh hướng phát triển của sự vật, hiện tượng là

- A. cái mới ra đời lạc hậu hơn cái cũ.
B. cái mới ra đời giống như cái cũ.
C. cái mới ra đời tiến bộ, hoàn thiện hơn cái cũ
D. cái mới ra đời thay thế cái cũ.

Câu 10. Nguồn gốc vận động và phát triển của sự vật và hiện tượng là

- A. sự đấu tranh giữa các mặt đối lập.   B. mặt đối lập của mâu thuẫn.
C. sự thống nhất giữa các mặt đối lập.   D. mâu thuẫn.

Câu 11. Để trở thành mặt đối lập của mâu thuẫn, các mặt đối lập phải

- A. liên tục đấu tranh với nhau.
B. thống nhất biện chứng với nhau.
C. vừa thống nhất với nhau, vừa đấu tranh với nhau.

D. vừa liên hệ với nhau, vừa đấu tranh với nhau.

Câu 12. Sự vật, hiện tượng nào dưới đây là mặt đối lập của mâu thuẫn theo quan điểm Triết học?

- A. bảng đen và phấn trắng. B. thước dài thước ngắn.
C. mặt thiện và ác trong một con người. D. cây cao và cây thấp.

Câu 13. Theo quan điểm của Triết học, kết quả của sự đấu tranh giữa các mặt đối lập của mâu thuẫn làm cho

- A. cái chủ quan thay thế cái khách quan. B. sự vật, hiện tượng giữ nguyên trạng thái.
C. cái mới ra đời thay thế cái cũ. D. sự vật, hiện tượng bị tiêu vong.

Câu 14. Sự thống nhất giữa các mặt đối lập được hiểu là, hai mặt đối lập

- A. liên hệ gắn bó với nhau, làm tiền đề để cho nhau tồn tại.
B. gắn bó mật thiết với nhau, chuyển hóa lẫn nhau.
C. thống nhất biện chứng với nhau.
D. cùng bổ sung cho nhau phát triển.

Câu 15. Trong đời sống văn hóa ở nước ta hiện nay, bên cạnh những tư tưởng văn hóa tiến bộ còn tồn tại những hủ tục lạc hậu. Cần làm gì để xây dựng nền văn hóa mới xã hội chủ nghĩa theo quan điểm mâu thuẫn Triết học?

- A. Giữ nguyên đời sống văn hóa như hiện nay. B. Đấu tranh xóa bỏ những hủ tục cũ.
C. Tiếp thu tinh hoa văn hóa thế giới. D. Phát huy truyền thống văn hóa dân tộc.

Câu 16. Khi sự biến đổi về lượng đạt đến một giới hạn nhất định, phá vỡ sự thống nhất giữa chất và lượng thì

- A. sự vật thay đổi. B. lượng mới hình thành.
C. chất mới ra đời. D. sự vật phát triển.

Câu 17. Giới hạn mà trong đó sự biến đổi về lượng chưa làm thay đổi về chất của sự vật, hiện tượng được gọi là

- A. Lượng. B. Chất. C. Độ. D. Điểm nút.

Câu 18. Cách giải thích nào sau đây **đúng** khi nói về cách thức vận động phát triển của sự vật hiện tượng?

- A. Do sự biến đổi về lượng dẫn đến sự biến đổi về chất.
B. Do sự đấu tranh giữa các mặt đối lập.
C. Do sự phủ định biện chứng.
D. Do sự vận động của vật chất.

Câu 19. Ý kiến nào sau đây **không** đúng với quan điểm của Triết học Mác-Lênin về mối quan hệ lượng, chất?

- A. Sự thay đổi của lượng đạt đến một giới hạn nhất định sẽ làm thay đổi về chất.
B. Sự thay đổi về chất là kết quả sự biến đổi về lượng của sự vật.
C. Mọi sự thay đổi về lượng đều đưa đến sự thay đổi về chất.
D. Không phải mọi sự thay đổi của lượng đều đưa đến sự thay đổi về chất.

Câu 20. Trong những câu dưới đây, câu nào thể hiện mối quan hệ lượng đổi dẫn đến chất đổi?

- A. Vô quýt dày có móng tay nhọn. B. Học thầy không tày học bạn.
C. Góp gió thành bão. D. Ăn vóc học hay.

Câu 21. Dựa vào quy luật lượng chất để lí giải tại sao việc kết hôn của các cô gái Việt Nam với người nước ngoài thông qua môi giới thường dễ tan vỡ?

- A. Do không hòa hợp được về văn hóa.
- B. Các cô dâu Việt trình độ còn thấp.
- C. Người nước ngoài có lối sống tự do, phóng khoáng trong hôn nhân.
- D. Chưa đủ thời gian tìm hiểu về nhau để xây dựng tình yêu đích thực.

Câu 22. Sự phủ định diễn ra do sự can thiệp, tác động từ bên ngoài, cản trở hoặc xóa bỏ sự tồn tại và phát triển tự nhiên của sự vật, hiện tượng là phủ định

- A. tự nhiên.
- B. siêu hình.
- C. biện chứng.
- D. xã hội.

Câu 23. Phủ định biện chứng là sự phủ định diễn ra do

- A. sự tác động của ngoại cảnh.
- B. sự phát triển của bản thân sự vật, hiện tượng.
- C. sự tác động của con người.
- D. sự tác động thường xuyên của sự vật, hiện tượng.

Câu 24. Sự phủ định diễn ra do sự phát triển của bản thân sự vật và hiện tượng, có kế thừa những yếu tố tích cực của sự vật, hiện tượng cũ để phát triển sự vật hiện tượng mới là phủ định

- A. biện chứng
- B. siêu hình
- C. khách quan.
- D. chủ quan

Câu 25. Xây dựng nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc ở nước ta là biểu hiện của phủ định?

- A. tất yếu.
- B. siêu hình.
- C. biện chứng.
- D. khách quan.

Câu 26. Câu nào dưới đây là biểu hiện của phủ định siêu hình?

- A. Nước chảy đá mòn.
- B. Con nhà tông không giống lông cũng giống cánh
- C. Con hơn cha là nhà có phúc
- D. Dốt đến đâu học lâu cũng biết

Câu 27. Câu nào dưới đây **không** nói về khuynh hướng phát triển của sự vật, hiện tượng?

- A. Trời nắng tốt dưa, trời mưa tốt lúa.
- B. Tre già măng mọc.
- C. Ở bầu thì tròn, ở ống thì dài.
- D. Nước chảy đá mòn.

Câu 28. Bạn A nói: Cứ thay cái cũ bằng cái mới là sự phát triển rồi. Theo em, bạn A nói đúng hay sai, vì sao?

- A. Bạn A nói đúng vì: thực chất của sự phát triển là cái mới ra đời.
- B. Bạn A nói đúng vì: trong sự phát triển của sự vật bao giờ cũng có cái mới xuất hiện thay cái cũ.
- C. Bạn A nói sai vì: cái cũ và cái mới phải liên quan đến nhau thì sự thay thế đó mới là sự phát triển.
- D. Bạn A nói sai vì: không phải cứ thay thế cái cũ bằng cái mới là sự phát triển.

II. TỰ LUẬN: 3 điểm

Câu 1 (2 điểm) Có ý kiến cho rằng: Mọi sự biến đổi về lượng đều dẫn đến sự biến đổi về chất.

- a) Em có đồng ý với ý kiến đó không? Vì sao?
- b) Trình bày quan hệ giữa sự biến đổi về lượng và sự biến đổi về chất.

Câu 2. (1 điểm) Bố bạn A không muốn cho con chơi với bạn L vì cho rằng bố bạn L hút, chích ma túy thì sau này bạn L cũng vậy, nếu là bạn của L thì A cũng bị lôi kéo

vào con đường hút, chích ma túy. Hỏi:

a. Theo em, quan niệm của bố bạn A thể hiện phương pháp luận nào?

b. Nếu là A, em sẽ thuyết phục bố của mình như thế nào để bố có cách nhìn nhận khác và cho mình tiếp tục chơi với bạn?

----- **Hết** -----